

**WYTYCZNE DLA OBWODOWYCH KOMISJI D.S REFERENDUM DOTYCZĄCE
ZADAŃ I TRYBU PRZYGOTOWANIA ORAZ PRZEPROWADZENIA
GŁOSOWANIA W REFERENDUM GMINNYM W SPRAWIE PODZIAŁU GMINY
KŁOBUCK ZARZĄDZONYM NA DZIEŃ 19 STYCZNIA 2014 R.**

Uwaga: ilekroć w niniejszych wytycznych mowa jest o gminnej komisji przez to rozumieć Gminną Komisję ds. Referendum w Kłobucku; ilekroć jest mowa o komisji należy przez to rozumieć obwodową komisję ds. referendum powołaną uchwałą gminnej komisji.

Członkowie komisji

1. Członkowie komisji otrzymują od Gminnej Komisji ds. Referendum w Kłobucku dokumenty potwierdzające członkostwo i funkcje pełnione w komisji.

W dniu referendum członkowie komisji są obowiązani nosić identyfikatory z imieniem i nazwiskiem oraz funkcją pełnioną w komisji.

Członkowie komisji nie mogą udzielać osobom uprawnionym do udziału w referendum pomocy w głosowaniu, z wyjątkiem pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym w zakresie, o którym mowa w art. 37c § 2 Kodeksu wyborczego.

2. Przewodniczący komisji kieruje pracami komisji, zwołuje jej posiedzenia i przewodniczy im. W razie nieobecności przewodniczącego jego obowiązki pełni zastępca przewodniczącego komisji.

Podczas głosowania przewodniczący komisji odpowiada za utrzymanie porządku i spokoju, czuwa nad przestrzeganiem tajności głosowania, przestrzeganiem zakazu prowadzenia w lokalu wyborczym i na terenie budynku, w którym lokal ten się znajduje, w jakiegokolwiek formie agitacji referendalnej (art. 107 § 2 Kodeksu wyborczego) i przestrzeganiem właściwego toku czynności podczas głosowania. Ma prawo zażądać opuszczenia lokalu przez osoby naruszające porządek i spokój (art. 49 § 2 Kodeksu wyborczego), a w razie potrzeby

zwrócić się do komendanta właściwego miejscowo komisariatu Policji o zapewnienie koniecznej pomocy (art. 49 § 3 Kodeksu wyborczego). **Przypadki zakłócenia głosowania odnotowuje się w punkcie 15 protokołów głosowania w obwodzie.**

Mężowie zaufania i obserwatorzy międzynarodowi

3. Mężowie zaufania wyznaczeni przez Burmistrza Kłobucka oraz pełnomocnika inicjatora referendum (lub upoważnione przez nich osoby), mogą być obecni w dniu referendum w lokalu wyborczym podczas wszystkich czynności wykonywanych przez komisję. Do każdej komisji Burmistrz Kłobucka oraz pełnomocnik inicjatora mogą zgłosić po jednym mężu zaufania (art. 103 § 1 Kodeksu wyborczego). Mężowie zaufania przedstawią komisji zaświadczenie podpisane odpowiednio przez Burmistrza Kłobucka lub pełnomocnika inicjatora referendum albo upoważnioną przez niego osobę, sporządzone według wzoru ustalonego przez Gminną Komisję. Jeżeli zaświadczenie wystawiła osoba upoważniona przez Burmistrza Kłobucka lub inicjatora, mąż zaufania okazuje komisji kserokopię tego upoważnienia. Zaświadczenia mogą różnić się między sobą wyglądem i układem graficznym, ale ich treść musi odpowiadać wzorowi ustalonemu przez Gminną Komisję. Komisja sprawdza zgodność treści przedłożonego zaświadczenia z ustalonym wzorem oraz tożsamość osoby okazującej zaświadczenie.

4. Podczas obecności w lokalu wyborczym mężowie zaufania noszą identyfikatory z imieniem, nazwiskiem, funkcją oraz nazwą podmiotu referendalnego, który reprezentują. Identyfikatory nie mogą zawierać elementów kampanii referendalnej .

Mężowie zaufania mają prawo obserwować wszystkie czynności obwodowej komisji ds. referendum, zarówno przed rozpoczęciem głosowania, jak i w trakcie jego trwania oraz po jego zakończeniu (art. 42 § 4 Kodeksu wyborczego, art. 51 ustawy o referendum lokalnym), zgłaszać przewodniczącemu komisji na bieżąco uwagi i zastrzeżenia, wносить uwagi do protokołu głosowania w obwodzie, z wymienieniem konkretnych zarzutów (art. 59 ust. 4 ustawy o referendum lokalnym), oraz być obecni przy przekazywaniu protokołów głosowania terytorialnej komisji d.s. referendum.

Mężowie zaufania nie mogą wykonywać żadnych czynności członka komisji, pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień. **Mężowie zaufania nie są uprawnieni także do liczenia ani do przeglądania kart do głosowania przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie głosowania i po jego zakończeniu.**

Obserwacja czynności wykonywanych przez komisję obwodową nie uprawnia mężów zaufania do utrwalania pracy komisji za pomocą aparatów fotograficznych lub kamer. Dopuszczalne jest natomiast fotografowanie oraz filmowanie protokołów głosowania podanych do wiadomości publicznej przez obwodową komisję d.s. referendum.

Wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może utrudniać pracy komisji, zakłócać powagi głosowania ani naruszać jego tajności. Niedopuszczalne jest także wchodzenie przez mężów zaufania do pomieszczenia za zasłoną, zapewniającego tajność głosowania, w chwili, gdy w pomieszczeniu tym znajduje się uprawniony do głosowania, nawet jeśli wyraził on na to zgodę.

Przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność. Fakt ten należy odnotować w punkcie 15 protokołów głosowania w obwodzie.

Przewodniczący komisji informuje mężów zaufania o przysługujących im prawach i wskazuje im miejsce w lokalu wyborczym, z którego będą mogli obserwować przebieg głosowania.

5. Przy wszystkich czynnościach komisji mogą być również obecni obserwatorzy międzynarodowi zaproszeni przez Państwową Komisję Wyborczą. Obserwatorzy międzynarodowi przedstawią komisji zaświadczenie wydane przez Państwową Komisję Wyborczą. Obserwatorzy posiadają uprawnienia mężów zaufania, z wyjątkiem prawa do wnoszenia uwag do protokołów (art. 50 § 2 Kodeksu wyborczego). Nie mogą oni wykonywać żadnych czynności członka komisji, pomagać uprawnionym w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień.

Dziennikarze

6. W czasie głosowania w lokalu mogą przebywać dziennikarze posiadający ważne legitymacje dziennikarskie.

Dziennikarze są obowiązani zgłosić swoją obecność przewodniczącemu komisji oraz stosować się do zarządzeń mających na celu zapewnienie powagi i tajności głosowania. Dziennikarze nie mogą przeprowadzać wywiadów w lokalu, w którym odbywa się głosowanie, ani przebywać w tym lokalu przed rozpoczęciem głosowania oraz po jego zakończeniu.

Lokal wyborczy

7. W lokalu wyborczym powinny znajdować się: godło Rzeczypospolitej Polskiej, urna, pomieszczenia lub osłony zapewniające tajność głosowania umieszczone w takiej liczbie i w taki sposób, aby zapewnić sprawny jego przebieg. Miejsca za osłonami powinny być wyposażone w przybory do pisania. W miejscach tych należy także umieścić plakat informacyjny o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu.

Lokal wyborczy powinien – w miarę możliwości – być tak urządzony, aby uprawniony do udziału w referendum po otrzymaniu kart do głosowania bezpośrednio kierował się do miejsca za osłoną, a następnie w stronę urny.

Komisja obowiązana jest sprawdzić, czy urna jest takiej wielkości, że pomieści wszystkie oddane karty do głosowania, oraz czy wykonana jest w taki sposób, aby przez cały czas, od jej zamknięcia i opieczutowania do jej otwarcia po zakończeniu głosowania, nie było możliwe wrzucenie do niej kart w inny sposób niż przez otwór do tego przeznaczony, ani wyjęcie bądź wysypanie się kart.

8. Na widocznym miejscu w lokalu wywiesza się urzędowe obwieszczenia i informacje:

- 1) obwieszczenie Komisarza Wyborczego w Częstochowie o przeprowadzeniu referendum gminnego;
- 2) o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji d.s. referendum;
- 3) o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;
- 4) o składzie komisji – obwodowej oraz gminnej.

Obwieszczenia i informacje powinny być dodatkowo umieszczone na wysokości umożliwiającej ich odczytanie przez uprawnionych do udziału w referendum niepełnosprawnych o ograniczonej sprawności ruchowej (art. 37c § 1 Kodeksu wyborczego).

9. Komisja powinna mieć w swojej siedzibie zapewniony dostęp do telefonu oraz znać numery telefonów, pod którymi pełnione będą dyżury członków gminnej komisji d.s. referendum, dyżury w Urzędzie Miejskim w Kłobucku (komórka biura ewidencji ludności), urzędnika wyborczego i właściwego miejscowo komisariatu policji.

10. W lokalu wyborczym oraz na terenie budynku (wewnątrz i na zewnątrz), w którym mieści się ten lokal, nie mogą być umieszczone hasła, napisy lub ulotki oraz inne materiały o

charakterze agitacyjnym (art. 107 § 2 Kodeksu wyborczego). Kontroli w tym zakresie komisja dokonuje bezpośrednio przed dniem głosowania oraz ponownie przed rozpoczęciem głosowania, a także – w razie potrzeby – w trakcie głosowania. W razie umieszczenia takich materiałów komisja usuwa je; w przypadku gdyby usunięcie ich przez komisję we własnym zakresie nie było możliwe, zwraca się ona o pomoc do Burmistrza Kłobucka.

11. W terminie uzgodnionym z Burmistrzem Kłobucka, nie później jednak niż w przeddzień referendum, komisja skontroluje stan wyposażenia lokalu oraz oznakowania budynku, w którym odbędzie się głosowanie. O stwierdzonych brakach lub nieprawidłowościach komisja zawiadamia Burmistrza Kłobucka, a następnie sprawdza, czy zostały one usunięte.

Komisja właściwa dla lokalu dostosowanego do potrzeb uprawnionych do głosowania niepełnosprawnych sprawdza, nie później niż na 4 dni przed dniem referendum, czy lokal oraz elementy jego wyposażenia spełniają warunki, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 158, poz. 938). O stwierdzonych niezgodnościach komisja niezwłocznie powiadamia pisemnie Burmistrza Kłobucka, a następnie sprawdza, w przeddzień referendum czy zostały one usunięte.

Zadania komisji przed dniem referendum

12. Niezwłocznie po powołaniu komisja odbywa pierwsze posiedzenie, na którym dokonuje wyboru przewodniczącego komisji i jego zastępcy oraz, po zapoznaniu się z niniejszymi wytycznymi, ustala sposób wykonania swoich zadań.

Niezwłocznie po ukonstytuowaniu się komisja podaje do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty, informację o swoim składzie z uwzględnieniem pełnionych funkcji. W dniu głosowania informację o składzie komisji wywiesza się w lokalu wyborczym.

13. Nie później niż na 3 dni przed dniem głosowania przewodniczący zwołuje posiedzenie komisji poświęcone organizacji jej pracy przed i w dniu głosowania. W czasie tego posiedzenia komisja ustala w szczególności godziny rozpoczęcia pracy w dniu głosowania. **Informację o godzinie rozpoczęcia pracy podaje się do publicznej wiadomości przede wszystkim przez jej wywieszenie w budynku, w którym mieści się lokal wyborczy, i w urzędzie gminy. Informacja ta jest przeznaczona dla mężów zaufania i obserwatorów**

międzynarodowych w celu umożliwienia im obecności przy wszystkich czynnościach komisji poprzedzających otwarcie lokalu. Komisja współdziała w tym zakresie z Burmistrzem Kłobucka.

14. Komisja odbiera, najpóźniej w przeddzień głosowania, karty do głosowania, formularze protokołów głosowania, pieczęć oraz spis osób uprawnionych do udziału w referendum wraz z listą osób, które udzieliły pełnomocnictwa do głosowania. Do wykonania tego zadania **komisja wyznacza co najmniej trzy osoby ze swego składu (wskazanim jest aby były to osoby reprezentujące wszystkie podmioty referendalne)**, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji lub jego zastępca. Komisja ustala także miejsce i sposób przechowywania odebranych materiałów do dnia głosowania. Przy odbiorze upoważnieni członkowie komisji dokładnie sprawdzają, czy:

- 1) karty do głosowania zostały dostarczone w odpowiedniej liczbie oraz czy dotyczą one właściwego obwodu głosowania,
- 2) karty do głosowania zawierają odpowiednie pytanie referendalne;
- 3) przekazano właściwą liczbę formularzy protokołów głosowania (po 5 egzemplarzy) w referendum gminnym;
- 4) przekazano właściwy spis osób uprawnionych do udziału w referendum, wraz z listą uprawnionych, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania;
- 5) przekazano komisji właściwą pieczęć (nazwa komisji ds. referendum, numer i siedziba – miejscowość);
- 6) przekazano nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille'a, zgodnie z wcześniej ustalonym nakładem (tylko właściwe komisje);
- 7) przekazano formularze zaświadczeń potwierdzających wzięcie udziału w głosowaniu;
- 8) przygotowane zostały potrzebne materiały biurowe (poduszka do stempli, przybory do pisania, koperty, papier, sznurek, nawilżacze, taśma klejąca itp.).

Komisja wyznaczona dla celów głosowania korespondencyjnego przez uprawionych do udziału w referendum niepełnosprawnych sprawdza ponadto, czy w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum umieszczone są nazwiska uprawionych, przy których w rubryce „uwagi” umieszczona jest adnotacja o wysłaniu pakietu referendalnego.

Odbiór dokumentów potwierdza się na piśmie, wymieniając ich rodzaj i ilość, w tym liczbę otrzymanych kart do głosowania. Protokół odbioru otrzymuje organ przekazujący, a jego kopię włącza się do dokumentacji komisji.

Gdyby komisji nie przekazano nakładek na karty do głosowania, komisja, odbierając wskazane wyżej dokumenty, sprawdza w biurze ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Kłobucku, czy żaden wyborca niepełnosprawny nie zgłosił zamiaru głosowania przy użyciu nakładki w tym obwodzie głosowania.

Spis osób uprawnionych do udziału w referendum (wraz z listą uprawnionych, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania) przekazuje się przewodniczącemu komisji w przeddzień głosowania, gdyby zatem przekazanie pozostałych dokumentów wymienionych wyżej nastąpiło wcześniej, przekazanie spisu należy potwierdzić odrębnie.

Zadania komisji w dniu referendum przed otwarciem lokalu

15. W dniu referendum komisja zbiera się w lokalu wyborczym w możliwie pełnym składzie, z udziałem przewodniczącego komisji lub jego zastępcy, na tyle wcześnie, aby wykonać wszystkie czynności związane z przygotowaniem głosowania, lecz **nie później niż o godz. 6⁰⁰.**

16. Przed rozpoczęciem głosowania komisja, w możliwie pełnym składzie:

- 1) sprawdza dostarczone jej dokumenty oraz pieczęć komisji;
- 2) ponownie przelicza karty do głosowania;
- 3) **komisja opatruje karty do głosowania swoją pieczęcią bezpośrednio przed wydaniem karty osobie uprawnionej, niedopuszczalne jest wcześniejsze ostemplowanie kart;**
- 4) rozkłada spis osób uprawnionych do referendum oraz karty do głosowania w sposób ułatwiający prowadzenie głosowania;
- 5) sprawdza, czy w lokalu wyborczym w widocznym miejscu wywieszono są urzędowe obwieszczenia i informacje, o których mowa w **ust. 8**, sprawdza również, czy dodatkowo są one umieszczone na wysokości umożliwiającej ich odczytanie z wózka inwalidzkiego; w razie stwierdzenia nieprawidłowości w tym zakresie komisja podejmuje niezwłocznie działania dla ich usunięcia;
- 6) sprawdza, czy w lokalu wyborczym oraz wewnątrz i na zewnątrz budynku, w którym mieści się lokal, nie znajdują się elementy służące prowadzeniu kampanii referendalnej (plakaty, ulotki, napisy); w razie umieszczenia takich materiałów komisja usuwa je; w przypadku gdyby komisja nie mogła tego uczynić sama, zwraca się o pomoc do Burmistrza Kłobucka; kontrolę w tym zakresie należy przeprowadzać również w toku głosowania;
- 7) sprawdza, czy urna jest pusta, a następnie zamyka ją i opieczętowuje; **urna powinna być ustawiona w takim miejscu, by była przez cały czas głosowania widoczna dla członków**

komisji i mężów zaufania oraz obserwatorów międzynarodowych; ponadto możliwe jest wyznaczenie jednego członka komisji (rotacyjnie), którego zadaniem będzie czuwanie nad urną. **Urny nie wolno wynosić z lokalu wyborczego.**

Zadania komisji w trakcie głosowania

17. O godzinie 7⁰⁰ komisja otwiera lokal. **Od chwili rozpoczęcia głosowania do czasu jego zakończenia komisja wykonuje swoje zadania w składzie zapewniającym uprawnionym udział w głosowaniu bez zakłóceń przy wydawaniu kart do głosowania, ale co najmniej trzypięciorobowym, w tym zawsze z udziałem przewodniczącego komisji bądź jego zastępcy (art. 42 § 3 Kodeksu wyborczego). Wymóg obecności co najmniej 3 osób z komisji oznacza stałe przebywanie takiej liczby członków w pomieszczeniu, w którym znajduje się urna.**

18. **Niedopuszczalne jest dokonywanie przez komisję jakichkolwiek skreśleń i adnotacji na kartach do głosowania.**

19. Przed wydaniem karty do głosowania komisja:

1) sprawdza tożsamość osoby uprawnionej do udziału w referendum na podstawie dowodu osobistego lub jakiegokolwiek innego dokumentu z fotografią, pod warunkiem że ustalenie tożsamości wyborcy na jego podstawie nie budzi wątpliwości (art. 52 § 1 Kodeksu wyborczego). **Dokumentem tym nie może być „książeczkowy” dowód osobisty;**

2) ustala, czy osoba uprawniona do udziału w referendum jest uprawniona do głosowania w tym obwodzie, przez sprawdzenie, czy jej nazwisko jest ujęte w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum

Komisje d.s. referendum wyznaczone do głosowania korespondencyjnego sprawdzają ponadto, czy w rubryce spisu osób uprawnionych do udziału w referendum „Uwagi” odpowiadającej nazwisku danego uprawnionego nie jest umieszczona informacja o wysłaniu do niego pakietu referendalnego. **W przypadku umieszczenia takiej informacji komisja odmawia wydania kart do głosowania.** Jeżeli uprawniony do udziału w referendum poinformuje komisję, że nie otrzymał pakietu referendalnego, wówczas przewodniczący komisji lub jego zastępca telefonicznie potwierdza w biurze ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Kłobucku, czy urząd posiada informację o niedoręczeniu temu uprawnionemu pakietu. W przypadku potwierdzenia przez urząd niedoręczenia pakietu, przewodniczący lub jego zastępca skreśla adnotację w spisie o wysłaniu pakietu, w to miejsce wpisuje adnotację

„pakiet niedoręczony” i opatruje ją parafą, a komisja wydaje uprawnionemu kartę do głosowania.

20. Osobie uprawnionej do udziału w referendum wydaje się tylko jedną kartę do głosowania w referendum.

Komisja odmawia ponownego wydania karty niezależnie od przyczyn tego żądania (np. z powodu pomyłkowego wypełnienia karty, zniszczenia jej itp.).

21. Komisja opatruje karty do głosowania swoją pieczęcią bezpośrednio przed wydaniem karty osobie uprawnionej. Ponadto komisja zwraca uwagę, by uprawniony do udziału w referendum potwierdził własnoręcznym podpisem, w przeznaczony na to rubryce spisu osób uprawnionych do udziału w referendum, fakt otrzymania karty. W przypadku odmowy złożenia podpisu przewodniczący komisji w rubryce spisu uprawnionych „Uwagi” czyni adnotację „odmowa podpisu” i opatruje ją swoją parafą.

Przy czynności potwierdzania przez uprawnionych otrzymania kart **należy baczyć, by podpisy składane były w miejscach (w linii) odpowiadających nazwiskom.** Możliwe jest składanie podpisu bez odwracania spisu.

Na wniosek uprawnionego do udziału w referendum komisja jest obowiązana wyjaśnić mu sposób głosowania w referendum oraz warunki ważności głosu, zgodnie z informacjami umieszczonymi na karcie do głosowania.

Ponadto komisja jest obowiązana, na prośbę uprawnionego do udziału w referendum niepełnosprawnego, do przekazania ustnie treści obwieszczeń referendalnych w zakresie informacji o pytaniu referendalnym i warunkach ważności głosu. Czynności o których mowa wykonuje przewodniczący komisji lub zastępca w obecności członka komisji zgłoszonego przez drugą stronę.

22. W dniu głosowania komisja dopisuje, zgodnie z art. 51 § 2 pkt 2 Kodeksu wyborczego, do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum i umożliwia głosowanie osobie pominiętej w spisie, jeżeli udokumentuje ona (np. przedstawiając dowód osobisty), iż stale zamieszkuje na terenie tego obwodu głosowania, a biuro ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Kłobucku, na żądanie komisji, potwierdzi telefonicznie, że pominięcie jest wynikiem pomyłki powstałej przy sporządzaniu spisu.

Komisja nie jest uprawniona do dokonywania jakichkolwiek innych zmian w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum.

23. Komisja dopuszcza do głosowania również osoby posiadające pełnomocnictwo do głosowania w imieniu uprawnionego do udziału w referendum ujętego w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum.

Uprawniony, który udzielił pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu, może w dniu głosowania doręczyć komisji oświadczenie o cofnięciu pełnomocnictwa, a także głosować osobiście, jeżeli nie głosował jeszcze w jego imieniu pełnomocnik. Głosowanie osobiste uprawnionego powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu.

Komisja **nie dopuści** natomiast do głosowania uprawnionego, którego pełnomocnik wziął udział w głosowaniu w jego imieniu wcześniej. Również złożenie oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa jest w takiej sytuacji bezskuteczne.

Fakt cofnięcia lub wygaśnięcia pełnomocnictwa do głosowania komisja **obowiązana jest odnotować w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum oraz na otrzymanej wraz ze spisem liście uprawnionych, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania w ich imieniu.**

Pełnomocnik przed przystąpieniem do głosowania okazuje swój dowód osobisty lub inny dokument z fotografią oraz akt pełnomocnictwa sporządzony przez Burmistrza Kłobucka lub pracownika Urzędu Miejskiego w Kłobucku działającego z upoważnienia Burmistrza.

Przed wydaniem karty do głosowania komisja sprawdza w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum, czy uprawniony, który udzielił pełnomocnictwa, jest ujęty w spisie, a także czy uprawniony nie głosował wcześniej osobiście oraz czy w spisie nie odnotowano, że pełnomocnictwo wygasło z innej przyczyny lub zostało cofnięte. Jeżeli uprawniony, który udzielił pełnomocnictwa, nie jest ujęty w spisie, komisja jest obowiązana wyjaśnić telefonicznie w biurze ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Kłobucku przyczynę nieumieszczenia uprawnionego w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum.

Komisja **odmawia wydania** pełnomocnikowi karty do głosowania i **zatrzymuje akt pełnomocnictwa do głosowania** w przypadku wcześniejszego głosowania osobistego uprawnionego, wygaśnięcia pełnomocnictwa z innej przyczyny lub cofnięcia pełnomocnictwa.

Po stwierdzeniu, że uprawniony do udziału w referendum nie głosował osobiście, pełnomocnictwo nie wygasło z innej przyczyny i nie zostało cofnięte, komisja **odnotowuje** nazwisko i imię (imiona) pełnomocnika uprawnionego w spisie uprawnionych w rubryce „Uwagi” odpowiadającej pozycji, pod którą umieszczono nazwisko uprawnionego, wraz z

oznaczeniem „pełnomocnik”, akt pełnomocnictwa do głosowania **załącza do spisu i wydaje** pełnomocnikowi kartę do głosowania. Ponadto komisja **odnotowuje fakt głosowania przez pełnomocnika na otrzymanej wraz ze spisem wyborców liście uprawnionych, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania w ich imieniu.**

Pełnomocnik potwierdza otrzymanie karty do głosowania **własnym czytelnym podpisem** w rubryce spisu przeznaczonej na potwierdzenie otrzymania kart do głosowania przez uprawnionego udzielającego pełnomocnictwa do głosowania.

24. W komisjach, w których wyborcy zgłosili zamiar głosowania przy użyciu nakładek na kartę do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a, komisja wraz z kartą do głosowania wydaje uprawnionemu do udziału w referendum niepełnosprawnemu, na jego prośbę, nakładkę na tą kartę. Komisja informuje uprawnionego, że po oddaniu głosu obowiązany jest on zwrócić komisji nakładkę na kartę. Komisja zwraca uwagę, aby uprawniony wraz z kartą nie wrzucił nakładki na kartę do urny.

25. W czasie głosowania komisja zwraca uwagę, by uprawnieni głosowali osobiście i w taki sposób, aby nienaruszona została tajność głosowania, a także aby głosowanie nie zostało wykorzystane przez uprawnionych do udziału w referendum do prowadzenia agitacji referendalnej. Karty do głosowania uprawnieni powinni wrzucać do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna (art. 52 § 7 Kodeksu wyborczego). **Niedopuszczalne jest głosowanie za członka rodziny lub za inną osobę.** Zakaz ten nie dotyczy osób posiadających pełnomocnictwo do głosowania, o którym mowa w pkt 23. **Osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, może pomagać w głosowaniu inna osoba, w tym także niepełnoletnia; pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter; nie może ona polegać na sugerowaniu uprawnionemu sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tego uprawnionego; dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej w pomieszczeniu za zasłoną przebywała osoba udzielająca pomocy. Pomocy w głosowaniu nie może udzielać członek komisji ani mąż zaufania** (art. 53 Kodeksu wyborczego).

Komisja zwraca uwagę, by uprawnieni nie wynosili kart do głosowania poza lokal wyborczy. W przypadku gdy komisja zauważy, że uprawniony wyniósł kartę do głosowania na zewnątrz, lub otrzyma informację, że w lokalu wyborczym lub poza nim oferowane jest odstąpienie karty, obowiązana jest niezwłocznie zawiadomić Policję i fakt ten opisać w punkcie 18 obu protokołów głosowania w obwodzie.

Komisja zwraca również uwagę, aby uprawnieni nie wrzucali do urny innych przedmiotów niż karty do głosowania. W razie stwierdzenia takich przypadków fakt ten należy opisać w punkcie 18 obu protokołów głosowania w obwodzie.

26. W obwodowych komisjach d.s. referendum wyznaczonych do głosowania korespondencyjnego, komisja przeprowadza głosowanie korespondencyjnie, postępując w sposób określony w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 1 sierpnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania z kopertami zwrotnymi i pakietami wyborczymi w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w głosowaniu korespondencyjnym przeprowadzanym w kraju (M. P. Nr 75, poz. 742). Komisje te, w trakcie przeprowadzania głosowania, na bieżąco ustalają:

- 1) liczbę otrzymanych kopert zwrotnych;*
- 2) liczbę kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu;*
- 3) liczbę kopert zwrotnych, w których oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu nie było podpisane przez uprawnionego do udziału w referendum;*
- 4) liczbę kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania;*
- 5) liczbę kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania;*
- 6) liczbę kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny.*

W przypadku gdy informacje z ppkt 2–5 dotyczą jednej koperty zwrotnej, należy je uwzględnić w każdym z tych punktów.

Dane, o których mowa, są zapisywane na arkuszu pomocniczym prowadzonym przez wskazanego członka komisji pod nadzorem przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego komisji.

27. Głosowania nie wolno przerywać, chyba że w wyniku nadzwyczajnych wydarzeń zostanie ono przejściowo lub trwale uniemożliwione. Przez nadzwyczajne wydarzenie należy rozumieć **wyłącznie takie, które realnie uniemożliwia głosowanie** (np. katastrofa budowlana dotycząca budynku, w którym znajduje się lokal wyborczy); nie są nadzwyczajnymi wydarzeniami sytuacje o charakterze techniczno-organizacyjnym (brak właściwej pieczęci, trudność w dostaniu się do budynku lub lokalu przed rozpoczęciem głosowania itp.).

O przyczynach uzasadniających – zdaniem komisji – zarządzenie przerwy w głosowaniu, jego przedłużenie lub odroczenie komisja powiadamia niezwłocznie Gminną Komisję i za jej zgodą podejmuje uchwałę w tej sprawie. Uchwałę o zarządzeniu przerwy w głosowaniu, jego przedłużeniu lub odroczeniu komisja bezzwłocznie podaje do publicznej wiadomości oraz przesyła Gminnej komisji oraz Burmistrzowi Kłobucka.

W razie przerwania lub odroczenia głosowania komisja zakleja i opieczętowuje wlot urny, liczy niewykorzystane karty do głosowania, a następnie spis uprawnionych do udziału w referendum i niewykorzystane karty do głosowania umieszcza w odrębnych pakietach, opieczętowuje je i opisuje. Urnę wraz z pakietami oddaje na przechowanie przewodniczącemu komisji. Z czynności tych należy sporządzić protokół i podać w nim liczbę niewykorzystanych kart do głosowania. Pieczęć komisji oddaje się zastępcy przewodniczącego, a gdyby zastępca był nieobecny – innemu członkowi komisji. Przed wznowieniem głosowania komisja stwierdza protokolarnie, czy pieczęcie na urnie i pakietach z kartami oraz spisem nie zostały naruszone. Uchwałę o przerwaniu lub odroczeniu głosowania komisja załącza do protokołów głosowania w obwodzie i czyni o tym adnotację w protokołach głosowania (w punkcie 15). W razie naruszenia pieczęci lub braku pakietów albo dokumentów komisja opisuje stwierdzony stan w protokołach głosowania, zawiadamia o tym niezwłocznie Gminną Komisję oraz Burmistrza Kłobucka i następnie wykonuje czynności wskazane przez Gminną Komisję.

28. W referendum lokalnym nie zbiera się i nie podaje do wiadomości publicznej w trakcie głosowania informacji o liczbie osób uprawnionych do głosowania i liczbie osób, którym wydano karty do głosowania (informacje o frekwencji)

29. Komisja, na żądanie wyborcy, obowiązana jest wydać zaświadczenie potwierdzające wzięcie udziału w głosowaniu. Zaświadczenie powinno zawierać następującą (odpowiednio) treść:

Zaświadczenie Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr .... w ..... zaświadcza, że Pan/Pani ..... (imię i nazwisko osoby upoważnionej do głosowania)

otrzymał, otrzymała kartę do głosowania w referendum w sprawie podziału Gminy Kłobuck poprzez wydzielenie z Gminy Kłobuck nowej gminy – gminy Kamyk, obejmującej obszary sołectw: Biała, Borowianka, Kamyk, Kopiec, Nowa Wieś zarządzonym na dzień 19 stycznia 2014 r.

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis)

Jeżeli z wnioskiem o wydanie zaświadczenia wystąpił pełnomocnik głosujący w imieniu uprawnionego ujętego w spisie, wówczas w zaświadczeniu po wyrazach „otrzymał/otrzymała” należy dodać wyrazy „jako pełnomocnik uprawnionego”.

Zaświadczenie podpisuje przewodniczący komisji lub zastępca przewodniczącego i opatruje pieczęcią komisji.

Zaświadczenie sporządza się w dwóch egzemplarzach – jeden przekazuje się uprawnionemu do udziału w referendum, a drugi załącza się do spisu. Formularze zaświadczeń zapewnia Burmistrz Kłobucka.

Zadania komisji po zakończeniu głosowania

30. O godzinie 21⁰⁰ przewodniczący komisji zarządza zakończenie głosowania. Komisja zamyka lokal; osobom przybyłym do lokalu przed tą godziną należy umożliwić oddanie głosu. Po opuszczeniu lokalu przez ostatniego uprawnionego do udziału w referendum komisja zabezpiecza wlot urny, zaklejając go paskiem papieru opatrzonym pieczęcią komisji i podpisami jej członków. W przypadku podjęcia przez komisję uchwały o przedłużeniu głosowania lokal wyborczy jest zamykany później niż o godz. 21⁰⁰, tj. o godzinie wynikającej z uchwały.

31. Po zamknięciu lokalu i po zakończeniu głosowania komisja przystępuje w możliwie pełnym składzie do wykonania kolejnych czynności. W lokalu mogą przebywać poza członkami komisji wyłącznie mężowie zaufania i obserwatorzy międzynarodowi. **Nie mogą oni uczestniczyć w liczeniu głosów ani pomagać członkom komisji w wykonywaniu ich zadań.**

32. Komisja wyznaczona do głosowania korespondencyjnego sporządza zestawienie, w którym podane są następujące informacje:

1) liczba otrzymanych przez komisję kopert zwrotnych;

- 2) liczba kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu;
- 3) liczba kopert zwrotnych, w których oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu nie było podpisane przez uprawnionego;
- 4) liczba kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania;
- 5) liczba kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania;
- 6) liczba kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny.
- 7) numer obwodu,
- 8) adres komisji obwodowej,
- 9) imię i nazwisko przewodniczącego komisji.

Zestawienie powinno być podpisane przez przewodniczącego komisji lub jego zastępcę i doręczone Gminnej Komisji wraz z protokołami głosowania.

33. Komisja przystępuje do ustalenia wyników głosowania i sporządzenia projektu protokołu głosowania w obwodzie w referendum gminnym. Do tego celu wykorzystuje się dostarczone formularze protokołów. Czynności opisane w pkt 34–46 dotyczą przygotowania projektów protokołów, ale należy wykonywać je na formularzach protokołów głosowania. Ze względów praktycznych we wskazanych wyżej punktach dla uproszczenia używane jest pojęcie „protokołu głosowania”, a nie „projektu protokołu głosowania” lub „formularza protokołu głosowania”.

34. Liczby w protokołach głosowania w obwodzie wpisuje się w następujący sposób: liczby jednocyfrowe wpisuje się w ostatniej kratce z prawej strony, liczby dwucyfrowe – w dwóch ostatnich kratkach z prawej strony, liczby trzycyfrowe – w trzech ostatnich kratkach z prawej strony itd., czyli tak, aby ostatnia cyfra wpisywanej liczby wypadła w ostatniej kratce z prawej strony.

Jeżeli ustalona przez komisję liczba wynosi zero, w ostatniej kratce z prawej strony należy wpisać cyfrę „0”.

35. W pierwszej kolejności komisja dokonuje rozliczenia kart do głosowania.

I. ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

1.	Liczba osób uprawnionych do głosowania (wszystkie osoby umieszczone w części A i B spisu osób uprawnionych w chwili zakończenia głosowania)					
1a.	w tym liczba osób uprawnionych do głosowania umieszczonych w części A spisu w chwili zakończenia głosowania					
1b.	w tym liczba osób uprawnionych do głosowania umieszczonych w części B spisu w chwili zakończenia głosowania					
2.	Liczba osób, którym wysłano pakiety referendalne (z części A i B spisu osób uprawnionych)					
3	Komisja otrzymała kart do głosowania					
4.	Liczba osób, którym wydano karty do głosowania (liczba podpisów w spisie) – w części A i B spisów osób uprawnionych					
4 a.	w tym liczba osób umieszczonych w części A spisu, którym wydano karty do głosowania (liczba podpisów w części A spisu)					
4 b.	w tym liczba osób umieszczonych w części B spisu, którym wydano karty do głosowania (liczba podpisów w części B spisu)					
5	Liczba osób głosujących przez pełnomocnika (liczba kart do głosowania wydanych na podstawie otrzymanych przez komisje aktów pełnomocnictwa) – z części A i B spisu osób uprawnionych					
6	Nie wykorzystano kart do głosowania					

Komisja wpisuje w punkcie 3 protokołu głosowania w obwodzie ustaloną przed rozpoczęciem głosowania liczbę otrzymanych kart do głosowania w referendum.

Następnie komisja przelicza niewykorzystane karty do głosowania. **Liczbę tą wpisuje się w punkcie 6 protokołu.**

Karty niewykorzystane należy zapakować w pakiety, opieczętować je i opisać.

Komisja ustala liczbę uprawnionych do głosowania, tj. umieszczonych w spisie, w obu częściach A i B łącznie z osobami dopisanymi przez komisję w trakcie głosowania. **Liczbę tę wpisuje się w punkcie 1 protokołu.**

Suma liczb z punktów 1a i 1b musi być równa liczbie z punktu 1.

W dalszej kolejności komisja ustala liczbę uprawnionych do udziału w referendum, którym wysłano pakiety referendalne. Liczbę tę ustala się na podstawie liczby adnotacji w spisie osób uprawnionych zawierających informacje o wysłaniu pakietu referendalnego do uprawnionego do udziału w referendum. Ustaleń tych dokonują komisje wyznaczone do głosowania korespondencyjnego, pozostałe komisje wpisują cyfrę „0” w **punkcie 2 protokołu**.

Kolejną czynnością komisji jest ustalenie liczby uprawnionych do udziału w referendum, którym wydano karty do głosowania.

Ustalenia tego dokonuje się na podstawie liczby podpisów w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum potwierdzających otrzymanie karty do głosowania (**łącznie z adnotacjami „odmowa podpisu” zastępującymi podpisy**).

Liczbę osób uprawnionych do udziału w referendum, którym wydano karty do głosowania w referendum wpisuje się w punkcie 4 protokołu głosowania w obwodzie.

Następnie komisja ustala liczbę uprawnionych głosujących przez pełnomocnika.

Ustalenia tego dokonuje się na podstawie liczby podpisów pełnomocników głosujących w imieniu uprawnionych ujętych w spisie, znajdujących się obok dopiska „pełnomocnik” w rubryce spisu „Uwagi”. Uzyskaną liczbę komisja porównuje z liczbą otrzymanych aktów pełnomocnictwa, z pominięciem aktów pełnomocnictwa, które komisja otrzymała od osób, których pełnomocnictwo wygasło lub zostało cofnięte. Liczby te powinny być równe. Jeżeli zachodzi rozbieżność pomiędzy tymi liczbami, komisja dokonuje ponownego przeliczenia.

Liczbę uprawnionych głosujących przez pełnomocnika wpisuje się w punkcie 5 protokołu głosowania w obwodzie.

Na podstawie ustalonych danych komisja dokonuje rozliczenia kart do głosowania, tzn. ustala, czy suma liczby kart niewykorzystanych (**punkt 6 protokołu**) i liczby osób uprawnionych do głosowania, którym wydano karty do głosowania (**punkt 4 protokołu**), jest równa liczbie kart, które otrzymała komisja (**punkt 3 protokołu**).

W razie stwierdzenia niezgodności należy ponownie przeliczyć podpisy w spisie, a jeśli wynik rozliczenia kart będzie ten sam – przypuszczalną przyczynę niezgodności należy opisać w **punkcie 13 protokołu**.

36. Komisja sprawdza, czy pieczęcie na urnie oraz na wlocie do urny pozostały nienaruszone, po czym otwiera urnę i wyjmuje z niej karty do głosowania. **Zaleca się zachowanie staranności przy wyjmowaniu kart z urny, aby nie zostały one uszkodzone.**

Komisja wyznaczona do głosowania korespondencyjnego, po otwarciu urny i wyjęciu z niej kart, przystępuje do wykonania zadań określonych w § 2 ust. 6 uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 1 sierpnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania z kopertami zwrotnymi i pakietami wyborczymi w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w głosowaniu korespondencyjnym przeprowadzanym w kraju.

37. Komisja przegląda wszystkie karty i wydziela z nich części kart całkowicie przedartych na dwie lub więcej części, których nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach.

Karty takie należy zapakować w pakiet, opieczetować go i opisać.

38. Komisja liczy karty i odpowiednią liczbę wpisuje w punkcie 7 protokołu.

Komisje wyznaczone do głosowania korespondencyjnego podają w punkcie 7a protokołu liczby kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania, ustalone w sposób określony w uchwałach, o których mowa w ust. 36.

Liczby te należy uwzględnić przy ustalaniu liczb kart wyjętych z urny, o których mowa wyżej.

7.	Liczba kart wyjętych z urny					
7a.	w tym: Liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania					

Jeżeli liczba kart wyjętych z urny (**punkt 7 protokołu**) pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na karty do głosowania (**punkt 7a protokołu**) nie jest równa liczbie uprawnionych, którym wydano karty do głosowania (**punkt 4 protokołu**), wówczas **przypuszczalną przyczynę tego stanu rzeczy należy omówić w punkcie 14 protokołu**. Przyczynę tę należy ustalić po przeliczeniu kart ważnych i nieważnych. Analogicznie należy postąpić, jeżeli liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania (**punkt 7a protokołu**) jest większa od liczby uprawnionych, którym wysłano pakiety referendalne (**punkt 2 protokołu**).

Pozostałe komisje wpisują cyfrę „0” w punkcie 7a protokołów.

39. Komisja wydziela i liczy karty nieważne, tj. inne niż ustalone urzędowo lub nieopatrzone pieczęcią obwodowej komisji do spraw referendum. **Ustaloną liczbę kart nieważnych wpisuje się w punkcie 8 protokołu.** Karty nieważne należy zapakować w pakiety, opieczetować je i opisać.

Pozostałe karty są kartami ważnymi i na ich podstawie ustala się wyniki głosowania. Karty ważne należy dokładnie policzyć. **Liczbę kart ważnych wpisuje się w punkcie 9 protokołu, jest to jednocześnie liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu.**

8.	Liczba kart nieważnych					
9.	Liczba kart ważnych (liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu)					

Suma kart nieważnych (**punkt 8 protokołu**) i kart ważnych (**punkt 9 protokołu**) musi być równa liczbie kart wyjętych z urny (**punkt 7 protokołu**).

40. Komisja zobowiązana jest przejrzeć całą kartę do głosowania, a nie poprzestać na miejscu w którym uprawniony postawił znak „x”.

W trakcie przeglądania kart do głosowania komisja odkłada osobno karty z głosami ważnymi i głosami nieważnymi.

Dla ustalenia, czy głos na karcie jest ważny, czy nieważny, komisja stosuje poniższe reguły:

- znakiem „x” postawionym w kratce są dwie przecinające się linie, których punkt przecięcia znajduje się w obrębie kratki (art. 227 § 1 Kodeksu wyborczego). Ustalenie, czy znak „x” postawiony jest w kratce, czy poza nią, należy do komisji,
- uznania głosu za nieważny komisja dokonuje po okazaniu karty wszystkim członkom komisji uczestniczącym w ustalaniu wyniku głosowania,
- nieważne są głosy, jeżeli na karcie do głosowania uprawniony do głosowania postawił znak „x” w obu kratkach lub nie postawił znaku „x” w żadnej kratce.
- wszelkie znaki, wykreślenia, przekreślenia, w tym również i znak „x” postawiony przez uprawnionego poza przeznaczoną na to kratką, traktuje się jako dopiski, które nie wpływają na ważność głosu. Natomiast wszelkie znaki graficzne naniesione w obrębie kratki, w szczególności zamazanie kratki, przekreślenie znaku „x” w kratce itp., powodują nieważność głosu.

Karty z głosami nieważnymi należy policzyć i ustaloną liczbę wpisać w **punkcie 10 protokołu głosowania.** Karty te należy zapakować w pakiet, opieczetować go i opisać.

10.	Liczba głosów nieważnych					

41. Po wydzieleniu i policzeniu głosów nieważnych komisja liczy głosy ważne i ich liczbę wpisuje w punkcie 11.

11.	Liczba głosów ważnych					

Następnie komisja sumuje liczby głosów nieważnych (**punkt 10 protokołu**) i głosów ważnych (**punkt 11 protokołu**) i porównuje wynik z wcześniej wpisaną liczbą w punkcie 9. Liczby te muszą być identyczne. Jeżeli występuje rozbieżność, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu.

42. Komisja ustala liczbę głosów pozytywnych „TAK” oraz liczbę głosów negatywnych „NIE”. Ustalone liczby wpisuje w pkt. 12a i 12b protokołu.

Suma liczb z punktów 12a i 12b musi być równa liczbie z punktu 11.

Następnie komisja przystępuje do wypełnienia pkt 13-18 protokołu głosowania w obwodzie.

43. Do protokołu głosowania w obwodzie w referendum gminnym mogą wnieść uwagi mężowie zaufania obecni przy pracach komisji oraz członkowie komisji uczestniczący w jej pracach. Uwagi mężów zaufania wpisuje się bezpośrednio do protokołu w punkcie 16 a uwagi członków komisji w punkcie 17, bądź dołącza w formie załącznika do protokołu. Komisja ma obowiązek ustosunkować się do wniesionych zarzutów, załączając do protokołu wyjaśnienia. Jeżeli mężowie zaufania i/lub członkowie komisji nie wnieśli uwag, we właściwym punkcie protokołu należy wpisać wyrazy „brak zarzutów”.

44. Komisja jest obowiązana sporządzić protokoły głosowania według wzorów określonych uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 listopada 2011 r. w sprawie wzorów urzędowych formularzy protokołów stosowanych w referendum lokalnym przez terytorialne oraz obwodowe komisje do spraw referendum.

45. Protokoły głosowania w obwodzie (każdy w trzech egzemplarzach) parafują na każdej stronie oraz podpisują na stronie ostatniej wszyscy członkowie komisji obecni przy ich sporządzeniu, także ci, którzy wnieśli do nich uwagi; opatruje się je pieczęcią komisji.

46. Komisja wywiesza jeden egzemplarz protokołu głosowania w miejscu łatwo dostępnym dla zainteresowanych i widocznym po zamknięciu lokalu. Protokół powinien być wywieszony w taki sposób, żeby możliwe było jego odczytanie także z wózka inwalidzkiego. **Wywieszenie protokołu powinno nastąpić niezwłocznie po jego sporządzeniu.**

W przypadku sprostowań dokonywanych w protokole komisja obowiązana jest podać niezwłocznie treść sprostowanego protokołu do publicznej wiadomości.

47. Po jednym egzemplarzu protokołu głosowania w obwodzie umieszcza się w kopercie; kopertę zakleja się, pieczętuje na złączeniach oraz odpowiednio opisuje:

Referendum gminne w sprawie podziału Gminy Kłobuck
poprzez wydzielenie z Gminy Kłobuck nowej gminy – gminy
Kamyk, obejmującej obszary sołectw: Biała, Borowianka,
Kamyk, Kopiec, Nowa Wieś zarządzonym na dzień 19
stycznia 2014 r.

Obwód głosowania nr .... Gmina .....

Adres siedziby Obwodowej Komisji do Spraw
Referendum .....

..... tel. ....

48. Zabezpieczone, w sposób opisany wyżej, protokoły komisja obwodowa przekazuje Gminnej Komisji do spraw Referendum w Kłobucku.

Przekazanie protokołów z komisji obwodowych potwierdza się na piśmie. W czasie przewożenia i przekazywania kopert z protokołami mogą być obecni mężowie zaufania i obserwatorzy międzynarodowi.

49. Drugie egzemplarze protokołów głosowania w obwodzie, spis osób uprawnionych wraz z dołączonymi do niego zaświadczeniami oraz aktami pełnomocnictwa, listę osób uprawnionych, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania, na którym komisja odnotowywała fakt głosowania przez pełnomocnika, oraz sporządzone wcześniej pakiety zawierające posegregowane karty do głosowania, a także wszystkie arkusze pomocnicze i niewykorzystane formularze protokołów (także błędnie wypełnione), pakuje się w zbiorczą

paczkę, którą opisuje się, pieczętuje i zabezpiecza. Pozostałą dokumentację komisji (protokoły posiedzeń, uchwały) komisja pakuje w odrębną paczkę, którą opisuje i pieczętuje.

50. Po otrzymaniu informacji o przyjęciu protokołów głosowania w obwodzie przez Gminną Komisję do spraw Referendum w Kłobucku przewodniczący obwodowej komisji przekazuje w depozyt Burmistrzowi Kłobucka wszystkie paczki z dokumentami oraz pieczęć komisji. Sposób przekazania należy uzgodnić wcześniej z osobami, którym depozyt jest przekazywany.

Dokumenty stanowiące depozyt przechowywane są w archiwum Urzędu Miejskiego w Kłobucku i mogą być udostępnione wyłącznie na żądanie Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, prokuratury i Policji.